

N:o 86.

Af herr **D. Persson** i Tällberg *m. fl.* om anslag till understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel.

Bland nutidens många sträfvanden för folkbildningens höjande och särskildt för den svenska landsbygdens lyftning i såväl andligt som materiellt afseende torde man få räkna arbetet i våra folkhögskolor såsom ett bland de förnämsta. Folkhögskolan har ju satt som sitt mål, att bland landsbygdens vuxna ungdom sprida en god fosterländsk medborgerlig bildning, att väcka och underhålla en god medborgaranda, mäktig af uppoffringar för allmänt väl och med vaket intresse för lifvets stora frågor, samt att fostra män och kvinnor till plikt känsla och personlig kraft. I förening med landtmannaskolorna har därjämte folkhögskolan särskildt ställt som en bland sina uppgifter att med all kraft arbeta på danandet af ett vaket och idogt landtmannastånd.

Den, som haft tillfälle att följa med folkhögskolornas verksamhet och se frukterna däraf, skall säkerligen icke kunna jäfva det påståendet, att folkhögskolorna, ledda som de äro af män, varmt hängifna sitt kall, samt kraftigt understödda af talrika för folkbildningsarbetet intresserade personer, med stor framgång verkat för fyllandet af sina uppgifter. Säkerligen skall ej heller från något håll kunna förnekas folkhögskolornas väckande och uppfostrande betydelse för vårt folk.

Ju klarare denna deras betydelse framträder, desto angelägnare bör det vara att göra folkhögskolorna tillgängliga för allt bredare samhällslager.

En motionen bifogad tablå visar, huru många elever årligen bevistat rikets folkhögskolor sedan år 1883. Därav framgår, att elevantalet under läsåret 1883—1884 uppgick till 871, men under läsåret 1903—1904 till 1,566. På tjugu år har antalet sålunda fördubblats. Men trots detta glädjande uppsving är dock elevantalet vid våra folkhögskolor ganska ringa i jämförelse med antalet i vårt grannland Danmark. Ty oaktadt detta lands invånareantal utgör blott ungefär hälften af det i vårt land, hafva likväl Danmarks folkhögskolor, enligt uppgift från tillförlitligt håll, under de sista åren bevistats af åtta à tiotusen personer årligen.

Anledningen till den synnerligt stora frekvensen vid Danmarks folkhögskolor torde i främsta rummet vara, att dessa skolor blifvit så att säga landets skötebarn och omfattas med största intresse af alla samhällslager samt att genomgåendet af en kurs vid dessa anses för landtmannen, småbrukaren och landtarbetaren lika naturligt och nödvändigt som genomgåendet af folkskolorna hos oss, men äfven i hög grad på den omständigheten, att statsmakterna genom rikliga understöd möjliggjort, att män och kvinnor ur de obemedlade klasserna kunnat med högst ringa egen uppoffring genomgå folkhögskolorna. Statsbidraget uppgår nämligen i Danmark enligt nyssnämnda källa för de mindre bemedlade till 25 kronor i månaden för hvarje elev.

Kostnaderna för bevisandet af en dansk folkhögskolekurs torde uppgå till 30 kronor i månaden, hvadan den obemedlade elevens eget bidrag för samma tid uppgår till blott fem kronor eller för en 7 månaders kurs till inalles 35 kronor.

Det understöd, som statsmakterna i vårt land lämna de mindre bemedlade vid folkhögskolorna, är jämförelsevis ringa. Enligt den vid motionen bifogade tablå varierade detta bidrag under åren 1898—1904 mellan 38 och 49 kronor för hvarje manlig elev och för hvarje kvinnlig elev under samma tid mellan 21 och 30 kronor för hela kursen.

Då genomgåendet af en kurs vid våra folkhögskolor i allmänhet icke kan betinga mindre utgift än 250 kronor för hvarje elev, då man vidare betänker, att till följd af landets utsträckning tillträdet till skolorna ofta är förknippadt med långa resor och att lefnadsomkostnaderna för alla samhällsklasser under senare tider i hög grad stegrats, är det ju alldeles gifvet, att förutnämnda bidrag ingalunda möjliggör eller i afsevärd grad underlättar för den obemedlade eller mindre bemedlade tillträdet till folkhögskolorna, och att dessa skolor därför i själfva verket äro tillgängliga endast för den mera burgna allmogens söner och döttrar.

Skall emellertid folkhögskolan fylla sina uppgifter; *skall* den kraftigt kunna bidra till förverkligandet af förhoppningarna att se våra många små hem på landsbygden lyftade från trånga villkor till välstånd och trefnad, att bredvid dessa redan befintliga hem andra och åter andra små sådana skola växa upp, och på detta sätt medverka till att våra glesa bygder befolkas och att hem beredas i vårt eget land åt de många, som eljest lämna fosterjorden i stora skaror hvarje år; *skola* våra folkhögskolor i önskelig grad kunna tillgodose det bildningssträfvande och den kunskaps-törst, som öfverallt i samhällets breda lager gör sig gällande, samt genom vidgade kunskaper och praktiska färdigheter underlätta landtmannens mödosamma arbete, *är det också nödvändigt* att medelst ett kraftigt understöd från statsmakternas sida göra folkhögskolorna tillgängliga för den mindre bemedlade allmogeklassen, småbrukare, torpare och statare samt landtarbetare, då man hoppas och väntar, att just bland dessa finna de små egna hemmens byggare och blifvande ägare.

Genom att sålunda kunna utsträcka och vidga sin verksamhet samt nå de små i samhället och skänka dem ett underlag af såväl andlig lyftning som praktiska färdigheter skulle folkhögskolorna i vårt land kunna rycka upp till den stora betydelse och gagnarika verksamhet, som dem har beskärts i vårt grannland Danmark.

Det anslag af 25,000 kronor, som Riksdagen alltsedan år 1900 årligen beviljat till understöd åt mindre bemedlade elever vid folkhögskolorna, synes oss därför ur ofvan angifna synpunkter alldeles för litet. Huru stort detsamma rätteligen borde vara för att tillgodose verkliga behovet, är ju svårt att förutsäga. Statistiken för tiden från och med år 1898 visar, att beloppet af det sökta statsbidraget med betydliga summor öfverskridit det utdelade understödet. Därvid är emellertid att märka, det behovet säkerligen varit vida större, än dessa siffror utvisa, men att folkhögskolornas styrelser, med kännedom om hvilket belopp som för ändamålet funnits att tillgå, sökt att vid sina anslagskraf begränsa dessa till det belopp, som legat inom möjlighetens område att erhålla. Säkert är också, att kännedomen om, huru ringa understödsbelopp kunde tillgodokomma hvarje behöfvande elev, redan från början afskräckt de obemedlade och mindre bemedlade att söka inträde å folkhögskolorna, något som är helt naturligt, då det väl i de flesta fall måste anses omöjligt för sådana att till genomgående af en folkhögskolekurs anskaffa ett så stort belopp som 200-kronor och därutöfver.

Då vi emellertid anse, att vid anslags höjande nödig försiktighet bör

iakttagas, hafva vi icke trott oss denna gång kunna föreslå förevarande anslags höjande till högre belopp än 50,000 kronor, hvilket belopp dock är allenast en femtedel af hvad som utgår för samma ändamål i Danmark. Genom anslagets höjande till 50,000 kronor blir det möjligt såväl att höja understödet till hvarje däraf behöfvande elev som ock att utsträcka detta understöd till många flera sådana inträdessökande i folkhögskolorna än förut. Och vår öfvertygelse är, att ett dylikt ökad understöd skall medföra tillströmning af inträdessökande just från de samhällslager, som på grund af bristande ekonomiska tillgångar hittills varit urståndsatta att bevista dessa skolor.

På grund af hvad vi sålunda anført och med anledning af Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, få vi vördsamt föreslå:

att Riksdagen till understöd åt mindre bemedlade manliga och kvinnliga lärjungar vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel, må under villkor och bestämmelser, som Kungl. Maj:t kan finna för godt föreskrifva, för år 1906 anvisa på extra stat ett belopp af 50,000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1905.

<i>D. Persson</i> i Tällberg.	<i>P. Olsson</i> i Fläsbro.	<i>G. Lindgren</i> Islingby.	<i>J. Persson</i> i Arboga.	<i>Adolf Jansson</i> i Bråten.
<i>Ollas A. Ericsson.</i>	<i>F. Barnekow.</i>	<i>G. Kronlund.</i>	<i>Pehr Pehrsson</i> i Åkarp.	
	<i>Joh. Ström.</i>	<i>Smeds Lars Olsson.</i>		

Uppgift angående stipendier åt elever vid folkhögskolor.

År	Vid ansökan uppgifna		Utdelade stipendie- belopp	Sökta belopp ut- öfver de utdelade.	Medeltal för hvarje behöfvande
	antal elever	antal behöf- vande elever			
Manliga elever			Kronor	Kronor	Kronor
1898	819	340	13,600	3,845	40.00
1899	758	343	13,610	4,245	39.68
1900	774	355	13,608	5,199	38.33
1901	905	376	17,000	4,688	45.21
1902	962	380	17,080	4,030	44.95
1903	932	354	15,925	4,730	44.99
1904	823	327	16,150	2,535	49.39
Kvinnliga elever					
1898	591	261	6,400	2,015	24.52
1899	566	254	6,390	2,070	24.16
1900	614	296	6,392	3,178	21.59
1901	605	288	7,979	2,381	27.70
1902	599	285	7,815	2,521	27.42
1903	663	298	9,075	971	30.45
1904	743	297	8,588	2,197	28.92

Statens anslag till mindre bemedlade elever.

Statens anslag		Läsår	Hela antalet elever	Understödet belopp i kronor i medeltal för hvarje behöfvande	
År	Belopp			manlig elev	kvinnlig elev
1883	15,000	1883—84	871	57	33
	»	1884—85	923	47	33
	»	1885—86	884	42	31
	»	1886—87	828	43	35
	»	1887—88	855	47	33
	»	1888—89	891	42	30
	»	1889—90	907	43	30
	»	1890—91	945	40	25
	»	1891—92	927	47	30
	»	1892—93	940	43	23
	»	1893—94	1,133	38	18
	»	1894—95	1,103	37	23
	»	1895—96	1,188	33	21
	»	1896—97	1,222	33	20
1897	20,000	1897—98	1,426	40	23
	»	1898—99	1,338	40	24
	»	1899—00	1,414	38	20
1900	25,000	1900—01	1,558	45	25
	»	1901—02	1,642	45	24
	»	1902—03	1,548	45	29
	»	1903—04	1,566	50	26